

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
เรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ

ผู้วิจัย : นายสมภพ สุกส์นวิริยะ

ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธิ์

ประเภทบทนิพนธ์ : วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและพัฒนาการศึกษา),
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2546

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายทั่วไปเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัญหาด้านสุขภาพของชุมชนและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม 2) เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ 3) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ 4) เพื่อประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ 5) เพื่อประเมินผลของการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้วิจัยดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาโดยแบ่งขั้นตอนในการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาด้านสุขภาพของชุมชนและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 19 คนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 14 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือและเทคนิควิจัยที่ใช้ได้แก่แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเรื่องสภาพปัญหาด้านสุขภาพของชุมชนและการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล และสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการการอบรมสำหรับวิทยากร โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านสาธารณสุขมูลฐานจำนวน 5 ท่าน ประเมินหาคุณภาพของหลักสูตรโดยการประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตรและการ

ประเมินความสอดคล้องของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตรและด้านความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของสถานีอนามัยตำบลแม่ระกา จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบด้านความรู้ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ Wilcoxon Matched Pairs Signed - Rank Test

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของสถานีอนามัยตำบลแม่ระกา จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลของการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ แกนนำสุขภาพประจำครอบครัว (กสค.) ในพื้นที่ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ หมู่บ้านละ 5 คน 9 หมู่บ้าน จำนวน 45 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แกนนำสุขภาพประจำครอบครัวเรื่องพฤติกรรมการถ่ายทอดความรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร เนื้อหาวิชา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโรคที่เป็นปัญหาของชุมชน และวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ กิจกรรมและวิธีการอบรม ใช้วิธีการบรรยายประกอบการสาธิตหรือจำลองสถานการณ์ และระยะเวลาในการอบรมใช้ 2 วัน
2. หลักสูตรฝึกอบรม ผลการประเมินหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 3.60 - 4.60 และค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00
3. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมนี้มีความรู้ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพหลังอบรม สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมนี้ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

5. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการนำเอาวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพ ไปใช้ 2 วิธี คือ การถ่ายทอดความรู้โดยวิธีปากต่อปาก และการจัดหอกระจายข่าว ซึ่งสามารถ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้นำสุขภาพประจำครอบครัว (กสค.) เข้าใจได้

Title : A TRAINING CURRICULUM DEVELOPMENT FOR HEALTH
VOLUNTEERS ON TRANSFER KNOWLEDGE OF HEALTH

Author : Mr. Somphob Sutaswiriya

Adviser : Assist. Prof. Dr. Rattana Buosonte

Type of Work : Master of Education (M.Ed. in Educational Research and Development),
Naresuan University, 2003.

Abstract

The general purpose of this research was to develop a training curriculum for health volunteers on transfer knowledge of health. The specific purposes of this research were first to study the community health problems and needs of training curriculum, second to construct a training curriculum for health volunteers on transfer knowledge of health, third to implementation the curriculum, fourth to evaluate the training curriculum and fifth to evaluate the effect of using health knowledge by health volunteers. The research processes were divided into the five steps :

The first step was to study the problem of community health training and the needs of training curriculum, the 19 district health officers and the 14 health volunteers were purposive selected to be the sample group to study. The instruments and technique for data collecting were the interview form of community health problem and the focus group discussion for training need curriculum of the health transfer knowledge. The data were analyzed by frequencies, percentages and content analysis.

The second step was to construct a training curriculum for health volunteers on transfer health of knowledge . The data from the first step was used to construct a curriculum. The component curriculum of were principle, purpose, content, activity, measurement and evaluation and curriculum document manual for trainer . After that the curriculum was checked the component fitable and consistency by the 5 specialist in training and primary health care. The instrument for data collecting

was a questionnaire of the opinion about curriculum. The IOC (Index of congruence) was used to indicate the quality of the curriculum.

The third step was to implement by using the curriculum of experimental research in the field. The 30 health volunteers were used to be a sample by purposive selection. The instrument for data collection was a test of knowledge and skill on transfer knowledge of health. The Wilcoxon Matched Pairs Signed - Rank Test was used to analyze these data.

The fourth step was to evaluate the training curriculum with the 30 health volunteers in Maeraka district health center whom were used to be the sample group by purposive selection. The instrument was suitability of curriculum scales. Statistical analysis were means and standard deviation.

The fifth step was to evaluate the effect of using health knowledge by health volunteers with 45 family health leaders in Maeraka district from purposive sampling in each another 5 from 9 moobans. The instrument was family health leaders interview in behavior to transfer knowledge of health from health volunteers. The data were analyzed by content analysis.

The research results were as followed :

1. The data in order to construct the curriculum composed of knowledge of community disease problem, health transfer methods, lecture training methods, demonstration or simulation, and 2 days for training. All of these data were synthesized for construct the training curriculum which divided into 5 components such as, principle, purpose, content, training activities and technique for measurement and evaluation.

Besides that the curriculum document manual for trainer was constructed too.

2. The training curriculum were found means between 3.60 - 4.60 and IOC between 0.60 - 1.00

3. After the health volunteers were trained by curriculum had better knowledge and skill than before which statistically significant at .01.

4. The opinion of health volunteers in suitability of curriculum were between high and highest level.

5. The health volunteers have been used health transfer method were telling method and boardcast tower method that family health leaders had understood and believed.